

דְּבַר אַחַר, פּוֹה אָמַר ה' אֵם שְׁלָמִים - אֵלֹו יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵן לָהֶם בְּרִית הַקְדוּשׁ לְשֹׁמֵר אוֹתוֹ תָּמִיד, וְשֶׁהָאָדָם יִהְיֶה בּוֹ שְׁלָם בְּכָל הַצְדָדִים, לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה. וְאִם אֵין הָאָדָם שׁוֹמֵר אוֹתוֹ תָּמִיד, הָרִי הוּא פְּגוּם, פְּגוּם בְּכָל. מִנֵּינן לָנוּ? שְׁפָתוֹב (בְּרַאשִׁית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהָיָה תָּמִים. מַה זֶה תָּמִים? שְׁלָם. שְׁעַד שְׁלֹא הִתְקַיְמָה בּוֹ בְּרִית, הוּא פְּגוּם.

וּמְשׁוּם כֵּן, אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים - אִם שְׁלָמִים שְׁשׁוּמְרִים הַמְצִיָּה הַזֹּו לְהִיּוֹת שְׁלָמִים, שְׁלֹא יִהְיֶוּ פְּגוּמִים. וְכֵן רַבִּים - יִרְבּוּ וַיִּגְדְּלוּ בּוֹ, מְשׁוּם שְׁאֵין הַנְּשֻׁמוֹת יוֹצְאוֹת לְעוֹלָם אֶלָּא עִם הַבְּרִית הַזֹּו. וְכֵן נִגּוּזוֹ - זֶה אִם שְׁלָמִים שְׁשׁוּמְרִים אוֹתוֹ תָּמִיד, נִגּוּזוֹ מִי שְׁנִמּוּל וְקַבֵּל עָלָיו אֶת הַבְּרִית הַזֹּו. וְעֵבֶר - מַה זֶה וְעֵבֶר? אוֹתָהּ זִמְמַת הַעֲרָלָה שֶׁהִיתָה בּוֹ בְּרַאשׁוֹנָה.

דְּבַר אַחַר פּוֹה אָמַר ה' אֵם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים - אֵלֹו בְּנֵי יַעֲקֹב. שֶׁהָרִי כָּל זְמַן שֶׁהָיָה אֶצֶל יוֹסֵף, הֵם שְׁלָמִים, שְׁעוֹמְדִים עִם הַבְּרִית. וְכֵן נִגּוּזוֹ - שֶׁהִלְכוּ וְהִשְׁאִירוּ אֶת יוֹסֵף וְאֶת שְׁמַעוֹן. וְעֵבֶר - אִזְ הַדִּין שׁוֹרָה בְּגִלְלָם [הַשְׂכִּינָה שְׂרָחָה בִּינְיָהֵם], כְּמוֹ שְׁנִאָמַר (שְׁמוֹת יב) וְעֵבֶר ה' לְנִגְף אֶת מִצְרַיִם.

בֹּא רֵאָה, יֵשׁ דִּין קָשָׁה וַיֵּשׁ דִּין רַפָּה. הַדִּין הַקָּשָׁה חֲזָק, הַדִּין הַרַפָּה חֲלָשׁ. וְכֹאשֶׁר יוֹנֵק הַדִּין הַרַפָּה הֵנָּה מִהַדִּין הַקָּשָׁה, אִזְ מִתְגַּבֵּר, וְהוּא חֲזָק.

בְּשַׁעָּה שְׁנַעֲשֶׂה דִין עַל יִשְׂרָאֵל, נַעֲשֶׂה בְּדִין הַרַפָּה הַזֶּה, וְאֵינוֹ מִתְגַּבֵּר בְּאוֹתוֹ הַדִּין הַקָּשָׁה. וְכֹשֶׁהַדִּין נַעֲשֶׂה עַל הַעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, מִתְגַּבֵּר הַדִּין הַרַפָּה הַזֶּה בְּדִין

דְּבַר אַחַר, פּוֹה אָמַר יי אֵם שְׁלָמִים, אֵלִין יִשְׂרָאֵל. דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב לֹון בְּרִית קַיְימָא לְנִטְרָא לִיהַ תְּדִיר, וּלְמַהְיִי בִיהַ בַּר נָשׁ שְׁלִים בְּכָל סְטָרִין לְעֵילָא וְתַתָּא. וְאִי לָא נָטִיר לִיהַ בַּר נָשׁ תְּדִיר, הָא אִיהוּ פְּגִים, פְּגוּם בְּכָלָא. מְנַלְן, דְּכַתִּיב, (בְּרַאשִׁית יז) הִתְהַלֵּךְ לְפָנַי וְהָיָה תָּמִים. מָאי תָּמִים, שְׁלִים. דְּעַד לָא אֲתַקְיִים בִּיהַ בְּרִית, אִיהוּ פְּגִים.

וּבְגִין כֵּן, אִם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים. אִם שְׁלָמִים דְּנִטְרִי פְּקוּדָא דָּא, לְמַהְיִי שְׁלִימִין, דְּלֹא יְהוּן פְּגִימִין, וְכֵן רַבִּים, יִפְשׁוּן (דָּף רֵא ע"א) וַיִּסְגּוּן בִּיהַ. בְּגִין דְּנִשְׁמַתִּין לָא נִפְקִי לְעֵלְמָא, אֶלָּא בְּהַאי בְּרִית. וְכֵן נִגּוּזוֹ, הַאי אִם שְׁלָמִים דְּנִטְרִי לִיהַ תְּדִיר, נִגּוּזוֹ מָאן דְּאֲתַגְזֵר וְקַבֵּל עָלָיָה קַיְימָא דָּא. וְעֵבֶר, מָאי וְעֵבֶר. הַהוּא זִוְהֵמָא דְּעַרְלָה, דְּהָוָה בִּיהַ בְּקַדְמִיתָא.

דְּבַר אַחַר, פּוֹה אָמַר יי אֵם שְׁלָמִים וְכֵן רַבִּים, אֵלִין בְּנֵי יַעֲקֹב. דְּהָא כָּל זְמַנָּא דְּהוּוּ לְגַבִּיָּה דִּיוֹסֵף, אֵינוֹן שְׁלָמִים, דְּקַיְימִי בְּהַדִּיָּה דְּבְרִית. וְכֵן נִגּוּזוֹ, דְּאִזְלוּ וְשִׁבְקוּ לִיהַ לְיוֹסֵף וּלְשְׁמַעוֹן. וְעֵבֶר, כְּדִין דִּינָא שְׂרִיא בְּגִינְיָהוּ (נ"א שְׂכִינְתָא שְׂרִיא בִּינְיָהוּ), כְּמָה דְּאֵת אָמַר, (שְׁמוֹת יב) וְעֵבֶר יי לְנִגּוּף אֶת מִצְרַיִם.

הָא חֲזִי, אִית דִּינָא קְשִׁיא, וְאִית דִּינָא רַפְּיָא. דִּינָא קְשִׁיא תְּקִיף, דִּינָא רַפְּיָא חֲלָשׁ, וְכַד יִנְקָא הַאי דִּינָא רַפְּיָא, מִדִּינָא קְשִׁיא, כְּדִין אֲתַתְּקִיף, וְאִיהוּ תְּקִיף.

בְּשַׁעָּתָא דְּאֲתַעֲבִיד דִּינָא עַל יִשְׂרָאֵל, אֲתַעֲבִיד בְּהַאי דִּינָא רַפְּיָא, וְלֹא אֲתַתְּקִיף בְּהַהוּא דִּינָא קְשִׁיא. וְכַד דִּינָא אֲתַעֲבִיד עַלִּיָּהוּ דְּעַמִּין עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, אֲתַתְּקִיף הַאי דִּינָא רַפְּיָא, בְּדִינָא קְשִׁיא דְּלְעֵילָא, בְּגִין לְאֲתַתְּקָפָא. הָדָא הוּא

הקשה שלמעלה פדי להתגבר. זהו שפתיב ועבר ה' לנגף את מצרים. ועבר - שהתמלא עברה וזעם והתגבר בדין הקשה. אף כאן ועבר. ובא וראה, בשעה שמתכנסים עשרה בבית הכנסת ואחד מהם נשטט, אז הקדוש ברוך הוא רוגז עליו.

דבר אחר וכן נגזרו - כשמתבטלים מהם אותם המעשים הרעים, אזי ועבר. מה זה ועבר? רבי שמעון אמר, בזמן שהנשמה יוצאת מן העולם הזה, היא נדונית בכמה דינים בטרם תפגס למקומה. אחר כך כל אותן הנשמות יש להן לעבר בזה הנהר דינור ששופע ויוצא ולרחץ שם. ומי הוא שיעמד שם ויעבר בלי פחד? כמו שנאמר (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו', ונשמת הצדיק עוברת בלי פחד, ויקום במקום קדשו.

וכי שמשתדל בצדקה בעולם הזה ויתן מממונו לצדקה, אזי ועבר באותו המקום ולא פוחד, והכרוז קורא לנשמה הזאת, (נחום א) וענתך לא אענך עוד. מי שזכה לעבר בזה, אין לו יותר דין כלל.

בא ראה, כל זה של יוסף עם אחיו וכל הדברים הללו למה צריך? אלא תורת אמת היא התורה, וכל דרכיה דרכים קדושות, ואין לה דבר בתורה שאין בו סודות עליונים וקדושים ודרכים לבני אדם להתחזק בהם.

פתח ואמר, (משלי ב) אל תאמר אשלמה רע וגו'. בא ראה, הקדוש ברוך הוא עושה לאדם שיתגבר בתורה, וללכת בדרך אמת, ולצד הימין, ולא ילך לצד השמאל. ומשום שצריך להם ללכת לצד הימין, יש להם להרבות אהבה זה

דכתיב, ועבר יי לנגוף את מצרים. ועבר, דאתמלי עברה וזעמא, ואתתקף בדינא קשיא, אוף הכא ועבר. ופא חזי, בשעתא דמתפנשי עשרה בבי כנישתא, וחד מנייהו אשתמיט, פדין קדשא בריך הוא ארגיז עליה.

דבר אחר וכן נגזרו, פד מתעברי מנייהו אינון עובדין בישינ, פדין ועבר. מאי ועבר, רבי שמעון אמר, בזמנא דנשמתא נפקת מהאי עלמא, בכמה דינין אתדנת עד לא תיעול לאתרה. לבתר, פל אינון נשמתין אית לון למעבר, בהך נהר דינור דנגיד ונפיק, ולאסתחאה תמן. ומאן איהו דיקום תמן, ויעבר בלא דחילו. כמה דאת אמר, (תהלים כד) מי יעלה בהר ה' וגו'. ונשמתא דזכאה אעבר בלא דחילו ויקום במקום קדשו.

ומאן דאשתדל בצדקה בהאי עלמא, ויתן מממוניה בצדקה. פדין, ועבר בההוא אתר, ולא דחיל, וכרוזא קרי לה לההיא נשמתא, (נחום א) וענתך לא אענך עוד. מאן דזכה למעבר בהאי, לית ליה דינא יתיר כלל.

תא חזי, פל דא דיוסף עם אחוי, וכל הני מילי, אמאי אצטריך. אלא אורייתא דקשוט איהי אורייתא, וכל ארחהא ארחין קדישין. ולית לה מלה באורייתא דלאו אית בה רזין עלאין וקדישין, וארחין לבני נשא לאתתקפא בהו.

פתח ואמר, (משלי ב) אל תאמר אשלמה רע וגו'. תא חזי, קדשא בריך הוא עביד ליה לבר נש, לאתתקפא בה באורייתא, ולמיהך בארז קשוט, ולסטר ימינא, ולא

יהך לסטר שמאלא. ובגיין